

La Magdalena d'En Genís.

Una altra vegada jubilats! Quan arriben aquí, al meu davant, fan aquella cara aspre, de cansats. Esbufeguen si, n'hi ha que panteixen, a alguns els agafa un atac de tos. En contes d'estar per l'explicació, o d'admirar-me, miren al seu voltant, com qui busca una cadira per asseure's i descansar una estona. La guia prou que ho sap. Ara, amb la nova remodelació, alguns puguen amb l'ascensor i fan un altre posat, una altra cara.

Sí, és veritat, vaig arribar en tren. I la rebuda que ens van fer aquests catalans fou ben sonada. Tota una processó, amb estendards i cavalls guarnits, amb atxes enceses i la gent del poble, espiant des de rere de les finestres, alguns des dels balcons, mirant amb la boca oberta. Només faltava que ens llencessin flors, com si fos el Corpus.

En Tiago va treure'm d'un magatzem d'antiquari a París. Era allà, arraconada, junt amb aquest ploramiques del meu costat, si. Uns bons calerons que va haver de pagar per nosaltres. I el viatge amb tren fou "tremendo": fumera i sotracs més no en vulguis. Ara ho trobo a faltar tot allò. Aquí dalt s'hi viu molt bé, és distret, però ni punt de comparació amb les festasses que va muntar els primers anys del Cau Ferrat. La guia ho explica a la seva manera, i no ho fa pas malament, no. Si jo li expliqués l'autèntica història de la meua vida, se'n faria creus!

Perquè jo, aquí on em veieu, vaig sortir del cap d'aquell pintor cretenc tan presumit. Vaig néixer al seu taller de Toledo, Ca'l Domènech, Domenikos Theotokopulos vaja. La botiga, botega o apoteke, que en deia ell, era arxifamosa, tothom la coneixia i l'anomenaven "la bodega del Greco". Ell era alt com un sant Pau i esprimatxat, sempre elegant amb totes aquelles punyetes, amb el coll emmidonat i fent el murri, tot un esteta.

Vaig ser un encàrrec, sí, un encàrrec d'una dama pietosa, pietosa i pecadora, Dona Ximena Gonzalez de Utrera, perquè volia quedar bé davant del senyor bisbe, que era un bon client seu. Però això són figues d'un altre paner, deixeu-me que us expliqui les festasses d'en Rusiñol que, per cert, eren saraus molt eixelebrats. Tota la nit se la passaven xerrant i bevent un licor de color verd, com el de la capa d'En Pere. I desbarraven a tort i a dret, cantant i ballant damunt les taules de fusta d'aquest saló amb aires de castell modern.

Les vitrines i les morratxes encara no hi eren, estava tot lliure i "despejat". En Rusiñol convidava lo bo i millor de cada casa i aquí s'ajuntaven, per fer disbarats, a veure qui la diu més grossa. Jo prou que hi estava acostumada a les rauxes de París, perquè l'anterior amo era, també, "un pajarú d'armes tomar". Però això d'aquí a Sitges, i els festivals del Cau Ferrat, no ho hagués imaginat mai.

En Pere, plora que plora, jo, mira, faig més el "despiste", com si fos "d'alta alcurnia", una aristòcrata vaja. Ell era pescador de veritat, un pobre pescador orat, amb la canya

i la boia, pescant allà baix a la ribera del Tajo. El van tancar al Nuncio, el manicomi de Toledo, i el Greco l'escollí expressament per fer de model amb el manat de les claus a la ma. Per plorar li feien tallar cebes, encara en sento la picor als ulls i la fortor al nas. A mi no, no em feien aquestes maleses. També van treure'm d'aquell sanatori i van pagar-me uns bons sous. Aquí, encara, que vaig sortir molt "recatada". Perquè el quadre, com ja us he dit, era pel bisbe de la Catedral de Santa Maria de Toledo, Catedral Primada, seu de l'arxidiòcesi, la "Dives Toledana". Casi que no me'n recordo de tot allò, ja fa molts tants anys que va passar. No caldria ni que ho expliqués, ningú no ha sabut mai, els embolics que hi va haver.

Mare meva on dec tenir el cap jo! Però si no m'he presentat, m'haureu de perdonar, a vegades se me'n va la "flapa". Sóc la Jerònima de les Cuebas, la mare del Jorge Manuel, el fill del Greco. De mi se'n han explicat moltes històries, que si estava boja, que si era puta, que si era una "jueta", una morisca o una conversa. Una mica com el que s'ha dit, i redit, de la Maria Magdalena de l'època evangèlica, la Maria de Magdala.

Tampoc us penseu ara que ho deixaré clar i català. Haig de mantenir el secret, perquè si tot se sabia, res s'erraria. Però sí que us diré que En Domènec, el Greco, tenia un amic íntim molt seu, En Paco Preboste, i eren carn i unglà. A mi, tant l'un com l'altre, em tornaven boja. Vaig fer-hi cama "redonda" més de dues i tres vegades, allà, a la posada de la Higuera, eren altres temps i al barri de l'Antequeruela, això era lo més normal, normal i corrent vaja. El carrer de Azacanes era com el barri xino o com el carrer de l'Aigua.

La guia aquesta me'ls enganya i me'ls mareja amb explicacions de si el Greco era "estràbic" i que "durant molts anys va estar oblidat fins que Rusiñol el va redescubrir". Gràcies del seu "amigatxu" en Ignacio Zuloaga, vaja parella de "pàjaros", també aquests dos pinta mones. En Natxo era basc, un "xicarron del Norte", artista i mig col·leccionista però no tenia quartos, sempre anava de gorra.

El fet és que en Tiago, era un "niño de papà" i tenia molta virolla. Ell va posar els dos-cents duros i, tot i que el Barrau no en volia saber res d'en Rusiñol, al final, per mitjà d'en Jordà i del Uranga, els dos "Grecos", jo i en Pere ploramiques, varem anar a raure a aquest Cau d'estiu del sonat pels ferros; de la Rue des Martyrs al Quai de Bourbon, i del Quai de Bourbon, a l'ille de Saint Louis a Can Faula i Can Sense, al Cau Ferrat vaja. De fet els dos quadres "érem" propietat de l'oncle matern d'en Laureà Barrau, o sigui, érem del Senyor Pau Bosch i Barrau, un "ricatxo" financer, col·leccionista de medalles, mecenes d'artistes, "pagano" de "perlites" i membre del Real Patronato del Museu del Prado. La seva mare, la Senyora Teresa Barrau, fou la pubilla d'una família molt rica que van fer més gran la seva fortuna amb la primera fàbrica de gas que va donar llum a Girona.

Ara la guia els comenta lo dels colors vermellosos de la meva túnica, lo dels plecs i les formes geomètriques de la roba. Lo del l'efecte escenogràfic dels núvols, els detalls morbosos de la calavera i el crucifix, no falla mai. També els fa notar la delicadesa de les mans, la suavitat de la pell i la perfecció de l'orella.

- Oi si! quina pell més fina que té – exclama una senyora que va en cadira de rodes.
- La Magdalena penitent ha estat una peça molt viatgera – segueix explicant la guia al grup de visitants – ha estat a Washington, a Madrid i a Toledo, però no el Toledo d'Espanya, no, al Toledo d'Ohio als Estats Units i a Dallas, hi va ser

l'any del mundial de futbol. També ha estat al Japó, a Tòquio, a Nara i a Aichí, entre els anys 86 i 87. I el 88 va estar a l'exposició de "Del Greco a Picasso", al Petit Palais de París. L'última vegada que va sortir del Cau va ser el Nadal del 96, per anar a l'exposició sobre la revaloració que els modernistes van fer de l'obra del Greco al MNAC.

- Mai no sé quin és el MNAC i qui és el MACBA, em faig sempre un embolic – comenta en veu alta una senyora que va tota repentinada.
- El "menac" és el de la Plaça Espanya a Montjuic, el Palau Nacional, el de les fonts màgiques del Buïgues. I el Macba és l'altra, aquell tot blanc, al Raval, al final del carrer de Carme – fa la guia amb aire conciliador i pedagògic.
- Doncs si nena, ara que m'ho dius ho veig clar, tens tota la raó. Però si vols que et digui la veritat, no he estat mai ni en l'un ni en l'altre. – remata la senyora del cabell ben pentinat.

M'agradava més quan feia la visita en Genis, ell ho explicava amb passió, semblava que ho visques, els ulls li brillaven com en a mi. Aquell home sabia, fil per randa, cada un dels secrets d'aquest refotut Cau Ferrat. Està clar que moltes de les històries que explicava eren mentida, "bueno", mentida mentida no. Ell les havia sentides explicar de menut, les havia "interioritzat"; se les havia fet seves fins el punt de creure-se-les com si fossin autèntiques. I també és cert que se les havia fet a mida, adaptant-les a la reacció de l'auditori. En Genís n'havia fet un art d'explicar detalls, a vegades hi posava una mica de salsa. D'altres cops directament se les inventava, per veure les reaccions dels seus oients que s'escandalitzaven quan sentien la paraula "Putà". A vegades per suavitzar-ho deia "dona de la vida", o "dona de mala vida", però de seguida se'n penedia d'haver utilitzat aquell eufemisme, una expressió ben ridícula en un lloc tan sagrat i màgic. Perquè el Cau, per En Genis, era com un temple, no com, era un temple, el temple. I encara més que un temple, una catedral on els ferros i els vidres, els quadres i les escultures cada un representava un sant, o una santa, un patró o una patrona.

Cada nit quan feia la última ronda, per vigilar que no faltés res o si algú s'hagués quedat ressagat, feia una ràpida llambregada en ziga-zaga i, mirant-me un moment, deia en veu alta: "Santa Bàrbara, santa Elena, santa Maria Magdalena" i després es senyava. Apagava els interruptors dels llums i baixava l'escala amb el manat de claus a les mans. Encara el veig cada nit, és un fantasma més dins del nostre Cau. Com el d'En Genis, veig els esperits del pobre Tiago, el del pobre Domènec "El Grec"...

I tan pobres de tots nosaltres, que estem pintades sobre una tela i donem la imatge d'una idea: la sensació de la pena, el sentiment del penediment, el retrat d'un patiment, la visió de l'angoixa i, a la mateix temps, donem aquesta impressió de més enllà, d'espiritualitat a tot color, d'obra manierista i reconsagrada. Collons!.